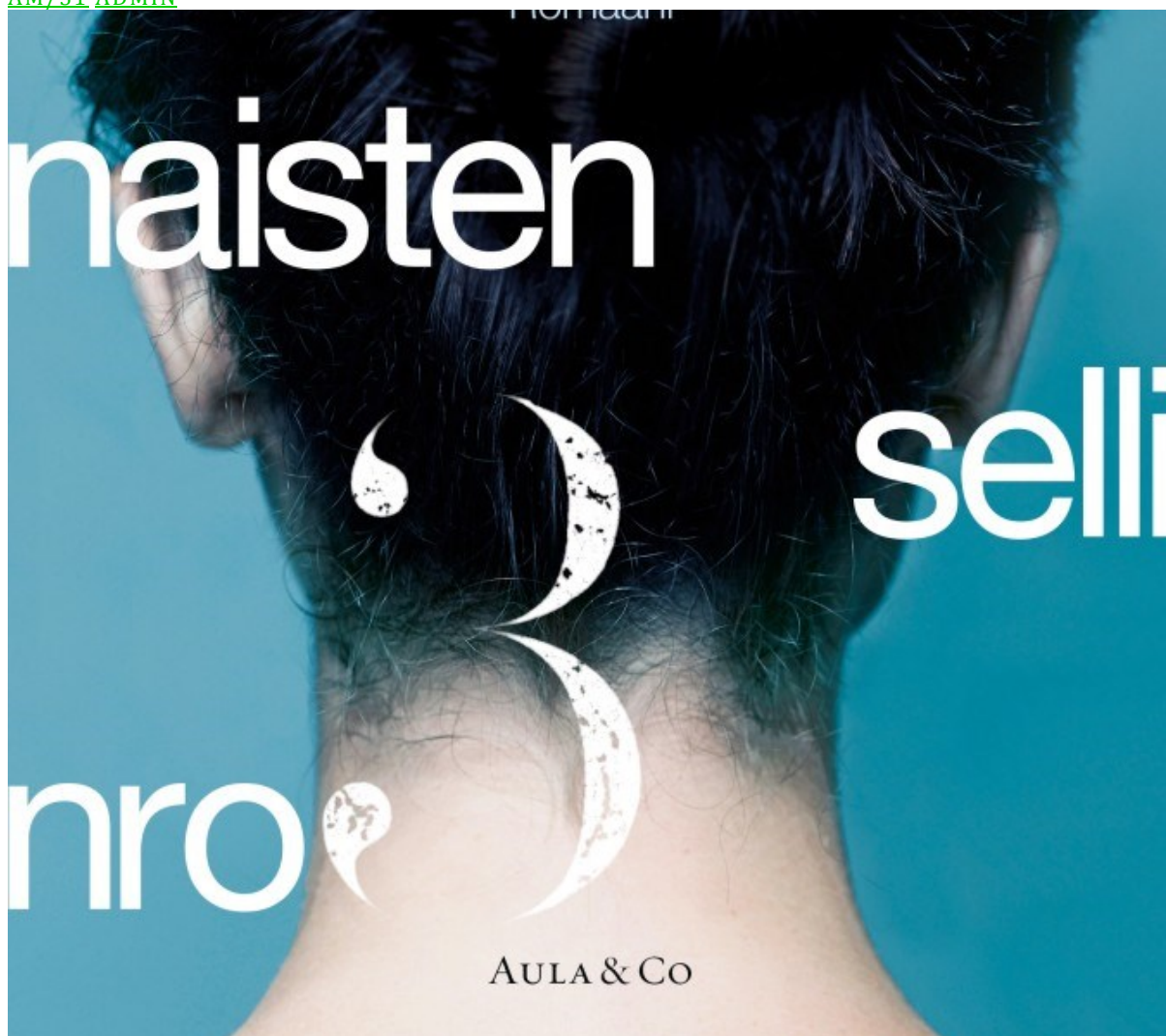

Kira Jarmysh: Naisten selli nro 3.

[AM/31 ADMIN](#)

EVA SUNDGREN - 23.12.2022

Aleksei Navalnyin tiedottajan Kira Jarmyshin ensimmäinen romaani ilmestyi vuonna 2020 ja ammentaa hänen absurdeista kokemuksistaan vankeudessa. Palkittu suomentaja Arja Pikkupeura on tehnyt taas tehnyt hienoa työtä välittäessään venäjää taitamattomalle lukijalle teoksen eri tyyliä dialogien etäännyttävästä kohteliaisuudesta loukkauksien höystämään puhekieleen. Romanin päähenkilö Anja on pidätetty ja tuomittu kymmeneksi päiväksi vankeuteen osallistumisesta mielenosoitukseen. Romaani kuvaa Anjan ja hänen sellitovereidensa yksitoikkoista arkea ja keskusteluja, joista päähenkilön ajatukset eksyvät välillä muistelemaan menneitä. Keskustelujen ja muistelmien kautta lukijalle piirtyy kuva Anjasta ja hänen tovereistaan sellissä numero 3 sekä heidän asemastaan venäläisen yhteiskuntajärjestelmän

rattaissa. Sellyhteisö on kuin pienoismaailma erilaisine persoonallisuuksineen, elämänkohtaloineen ja selviytymiskeinoineen. Kullakin on oma roolinsa, ja henkilöiden välinen dynamiikka vaihtelee. Anja on lähinnä tarkkailijan roolissa, ja hänen kauttaan lukijalle avautuu näkymä yhteisöön. Dialogien kautta saamme tietää henkilöiden asenteista ja elämästä sellin ulkopuolisessa maailmassa.

Anjasta saamme tietää, että hän on elänyt opiskelija-asuntolassa jonkinlaisessa kolmiosuhteessa Sašan ja Sonjan kanssa. Ensimmäisen kerran hän rakastui naiseen 17-vuotiaana. Anja on sellin ainoa poliittinen vanki, ja hän poikkeaa sellitovereistaan hyvän koulutuksensa ja CV:nsä takia. Aluksi hän käyttäytyy pidättyväisesti mutta kertoo myöhemmin opiskelija-asunnossa sattuneesta tapauksesta, jonka takia yliopisto halusi estää häneltä diplomaatin uran.

Anjan sellitoverit ovat Nataša, Irka, Katja, Diana ja Maija. Nataša sai tuomion poliisin haukkumisesta, Irka elatusmaksujen laiminlyönnistä ja muut ajokorttitta ajamisesta. Nataša änkyttää paitsi ollessaan kiihtynyt, ja hän siivoaa ja järjestelee sellissä jatkuvasti. Irkalta puuttuu kolme hammasta, hän on langanlaiha ja päihdeongelmainen. Anjan mielestä Diana ja Katja ovat kuin koulukiusaajia tentatessaan Irkaa, ja Maijan ystävällisyys on kylmää teeskentelyä. Irka kertoo olevansa työtön, koska saa aina kenkää juopottelun takia. Alkoholia hän saa miehiltä seksiä vastaan. Diana on tummaihoisen, näyttävä ja siitä ylpeä. Katja seurustelee naisen kanssa ja on iloinen, ettei ole kiinnostunut miehistä. Maijan ulkonäkö on plastiikkakirurgian aikaansaannos, koska se on hänen työkalunsa. Hän nimittäin kertoo elävänä luksuselämää useiden miesten elättämänä. Diana on aidosti kiinnostunut hänen sokerideittailustaan, muut sellin naiset suhtautuvat halveksivasti. Kuinka ollakaan, Maija ilmaisee ihailevansa Putinia. Maijan hahmo ruumiillistaa Venäjän syvälle juurtunutta seksismiä, joka on yksi tämän romaanin läpäisevä teema.

Toinen keskeinen teema on venäläiseen yhteiskuntaan pesiytynyt korruptio, byrokratia ja mielivalta. Anjan dialogit oikeusjärjestelmän työntekijöiden kanssa ovat tragikoomista ja kafkamaista luettavaa. Pidätyskeskuksen keittolassa työskentelevä vanki kysyy Anjalta, mitä mielenosoituksissa käymisestä maksetaan eikä ole uskoa, kun kuulee, ettei siitä mitään makseta.

”Anja otti varovasti tattarikulhon pojan käsistä ja heitti vastakysymyksen koettaen kätkeä kiukkunsa:

- Miks ite jouduit tänne?

- Ajoin mopolla ilman kypärää, poika sanoi ja kohautti olkapäitään.

- Joutuuko siitäkin istuun?

- Ei, kytät vaan halus multa fyffee, mutten antanu. Sit ne kirjotti, että ajoin päissäni.

- Ja vielä kysyt multa, miks käyn korruption vastasissa miekkareissa?” (s. 61)

Anjaa turhauttaa, että suurin osa ihmisistä alistuu epäoikeudenmukaiseen järjestelmään ajattelematta asiaa sen kummemmin. Hänen sellitoverinsa ovat poliittisesti naiiveja. Vankien oikeudet toteutuvat vaihtelevasti sen mukaan, ketkä vartijoista ovat työvuorossa. Jotkut ovat ylimielisiä ja vahingoniloisia vankeja kohtaan, kun taas toiset ovat inhimillisempiä. Niinpä Anja pyytää mukavalta vartijalta kynän ja paperia tehdäkseen valituksen.

Anja viedään oikeuteen, jossa hänen valituksensa käsitellään. Häntä kuljettava vartija on sitä mieltä, että mielenosoittajia on huijattu netissä ja he hilluvat kadulla, koska eivät ole lapsina saaneet tarpeeksi remmiä. Romaanin henkilöahmot ja dialogit valaisevat Venäjän poliittista ilmapiiriä ja edustavat erilaisia suhtautumistapoja ja ihmisryhmiä.

Oikeudenkäynti on näytös, jonka päätös tulee viidessä minuutissa, koska se on kirjoitettu etukäteen valmiiksi, nimi vain pitää vaihtaa. Näin kertoo Anjaa vartioiva nuorempi poliisi vanhemman kollegan ollessa sisällä. Hän haukkuu työolojaan ja rekrytoitaessa annettuja tyhjiä lupauksia sekä kertoo

harkitsevansa liittymistä oppositioon. Anja on äimän käkenä poliisin puheista:

”Silloin alkuun, kun miliisistä tuli poliisi, ajattelin, että nyt tulee muutoksia.

Äänestin Putinia ja Yhtenäistä Venäjää, ihan vilpittömästi. Odotin että ne rupeavat oikeasti uudistushommiin. Loppujen lopuksi vain nimi muuttui. Te puhutte ihan oikeaa asiaa niissä mielenosoituksissa. Enhän minä tietenkään niissä käy, mutta saatan kohta alkaa käydäkin. Valheita ja varastelua. Tähän maahan pitää saada järjestys.” (s. 175)

Romaanin tunnelma vaihtelee epäuskoisesta ja ikävystyneestä arkiseen, jopa kodikkaaseen, sekä epätodelliseen ja uhkaavaan. Anjalla on jo vankeutensa alussa epätodellisia kokemuksia, jotka herättävät hänessä hämmennystä ja pelkoa. Onko hän menettämässä järkensä, vai ovatko hänen sellitoverinsa

arvaamattomia ja kenties vaarallisia? Onko tekeillä jokin juoni? Anja toivoo olevansa hullu, jotta oudot näyt selittyisivät, mutta hän tuntee itsensä täysin terveeksi eikä usko mihinkään yliluonnolliseen.

Naisten sellin dynamiikka muuttuu, kun muut pääsevät yksi tai kaksi kerrallaan vapauteen. Anja jää yksin, mikä herättää hänessä ristiriitaisia tunteita. Aluksi häntä tympii muiden jatkuva läsnäolo, mutta yksin jäätyään hän kaipaakin heitä. Ainakin heistä olisi turvaa ruokalassa, jossa Sergei änkeää viereen ja käyttäytyy tungettelevasti. Tapaus saa Anjan pohtimaan seksismiä yleisesti ja varsinkin Venäjällä.

Anja muistelee harjoitteluaikaansa ulkoministeriössä, jossa diplomaatti kutsui hänet ryyppämään ensin töiden jälkeen ja sitten työaikana. Ulkoministeriö oli tietysti täynnä juoppoja, laiskureita, korruptiota, tehottomuutta ja räikeää sukupuolista eriarvoisuutta. Anja tuntee kiitollisuutta saamastaan huomiosta, koska hän tarvitsee sitä edetäkseen urallaan. Toisaalta häntä hermostuttaa olla miehen kylmän punnitsevan katseen kohteena. Anjalle jää seksistä diplomaatin työhuoneen sohvalta paha maku, vaikka hän ei kokenut olleensa uhri. Ehkä naisen pitää siinä systeemissä sisäistää asemansa miehen käyttöesineenä.

Anjan tuomion lähestyessä loppuaan ruokalaan tulee uusi naisvanki, noin 45-vuotias Alisa, joka on saanut pitkän tuomion. Alisa tuodaan Anjan selliin, mutta saatuaan juoppohulluskohtauksen hänet viedään pois. Anja miettii omituisia kokemuksiaan ja hankkii tietoa netistä päästessään vartiksi käyttämään puhelintaan. Hän arvelee sellitovereidensa mahdollisesti olevan mytologisia hahmoja ja miettii, kuuluuko itsekin näihin. Romaanin loppu jää avoimeksi.

Naisten selli nro 3 on mestariteos, koska se käsittelee tylsää aihetta kiinnostavalla ja puhuttelevalla tavalla. Miten tämä romaani pitäisi luokitella? Ainakin tämä on yhteiskunnallinen – tai sosiologinen – romaani, sillä sosiologisten teorioiden keskeinen akseli on rakenteiden ja toimivuuden välinen suhde. Rakenteet muokkaavat ihmisiä ja rajoittavat heidän mahdollisuuksiaan, mutta toisaalta ihmisten toiminta ylläpitää tai rapauttaa rakenteita. Mikään yhteiskuntajärjestelmä ei ole ikuinen. Kenties selli numero kolmen nuorissa naisissa piilee voimia, jotka uhkaavat rakenteita, kuten korruptoitunutta näennäisdemokratiaa ja homofobista soviniismia.

Romaanissa on myös fantasiaelementtejä, vai pitäisikö puhua maagisesta realismista.

Toivottavasti viime keväänä Venäjällä ilmestynyt Jarmyshin toinen romaani ilmestyy pian suomeksi. Sen aiheena on seksuaalinen häirintä.

Kira Jarmysh: *Naisten selli nro 3*. Venäjän kielestä suomentanut Arja Pikkupeura. Aula & Co.

Eva Sundgren on helsinkiläinen sosiologian ja kirjoittamisen maisteri Jyväskylän yliopistosta